

OPERACE ALLIED FORCE (1999)

Letecký zásah NATO proti bývalé Svazové republice Jugoslávii

Po eskalaci násilí ze strany policejních a polovojenských složek bývalé Svazové republiky Jugoslávie (SRJ) proti většinovému albánskému (etnickému) obyvatelstvu v provincii Kosovo, ke kterému došlo v lednu 1999, a po následném odmítnutí mírových podmínek jugoslávským režimem prezidenta Slobodana Miloševiče z konference v Rambouillet, zahájila Severoatlantická aliance leteckou operaci Allied Force s cílem přimět režim prezidenta Miloševiče, aby:

- 1) zastavil veškeré vojenské operace a ukončil násilí a represe
- 2) zajistil stažení jugoslávské armády, policie a polovojenských jednotek z Kosova
- 3) souhlasil s rozmístěním mezinárodních vojenských jednotek v Kosovu
- 4) souhlasil s bezpodmínečným a bezpečným návratem všech uprchlíků a s neomezeným přístupem humanitárních organizací k těmto osobám
- 5) poskytl věrohodné záruky ochoty bývalé SRJ pracovat na sjednání rámcové politické dohody o Kosovu

Operace Allied Force trvala necelé tři měsíce od 24. března do 10. června 1999 (78 dní) a bylo do ní zapojeno několik set bojových a podpurných letadel s podporou námořních jednotek. Šlo převážně o bombardování vojenské infrastruktury z velkých výšek.

Výsledkem operace bylo podepsání tzv. Kumanovské dohody, která ukončila zásah NATO proti tehdejší Jugoslávii a podle níž se jednotky armády a policie bývalé SRJ stáhly z území Kosova a kolem jeho hranic bylo vytvořeno pozemní a letecké pásmo, do něhož armáda bývalé SRJ neměla přístup. Do Kosova následně dorazili příslušníci mezinárodní mírové operace KFOR za účelem zajištění pořádku a dosažení trvalého míru a stability na základě rezoluce Rady bezpečnosti OSN číslo 1244.

Operace vyvolala diskuse k řadě právních otázek souvisejících s vedením tohoto typu vojenských akcí (chybějící mandát OSN, taktika vedení operace apod.).

Operace Allied Force se účastnila i letadla A-10 Thunderbolt amerického letectva. K misi startovala z letecké základny Aviano v Itálii.
Zdroj: U.S. Air Force

Jaké argumenty používali zastánci intervence?

- » diplomatické úsilí nebylo efektivní, a tak již pouze použití síly dokázalo dostatečně rychle ukončit etnickou čistku kosovských Albánců
- » byla to „morální povinnost“ vůči obětem etnického násilí, mezinárodní společenství již nemohlo nečinně přihlížet, tak jako v roce 1994 ve Rwandě
- » krize v Kosovu představovala riziko pro stabilitu celého regionu
- » zásah podpořily všechny členské státy NATO, včetně České republiky
- » bombardování nejspíše urychlilo pád režimu prezidenta Miloševiče zodpovědného za mezinárodní izolaci Jugoslávie, válečné zločiny a zločiny proti lidskosti
- » civilní oběti jsou bohužel nevyhnutelné, bylo by jich mnohem víc, kdyby Aliance nepoužívala přesné zaměřování jednotlivých cílů a přiměřenou sílu

Jaké argumenty používali odpůrci intervence?

- » členové NATO zveličovali rozsah údajné genocidy kosovských Albánců, aby mohli ospravedlnit použití síly proti režimu prezidenta Slobodana Miloševiče
- » Rada bezpečnosti OSN nedala souhlas s vojenskou intervencí a podle některých zemí (Rusko) se tak jednalo o jednostranné použití síly v rozporu s Chartou OSN
- » během operací NATO byly zasaženy i civilní cíle a o život přišlo až pět set civilistů, což mělo být porušením ženevských konvencí
- » intervence nezajistila mírovou koexistenci Srbů a Albánců, umožnila represe ze strany kosovských Albánců vůči zbylému srbskému etniku (2004) a položila základ vyhlášení nezávislosti Kosova (2008)
- » kosovskoalbánská polovojenská organizace UÇK se dopouštěla stejných praktik jako srbské jednotky a nyní tvoří základ „ozbrojených sil“ Kosova

Chronologie konfliktu:

- 23.09.1998 Rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1199 vyzývá k ukončení násilností a dodržení příměří
- 15.01.1999 Došlo k masakru v Račaku, kde bylo údajně zabito 45 albánských civilistů, jako odvěta za předchozí zabití srbských policistů
- 19.03.1999 Jugoslávie odmítá podepsat mírovou dohodu z Rambouillet
- 24.03.1999 Zahájena operace Allied Force vedená Severoatlantickou aliancí s cílem zajistit plnění rezoluce Rady bezpečnosti OSN číslo 1199
- 23.04.1999 Rozšíření zásahů z čistě vojenských cílů na objekty s civilním i vojenským využitím (mosty, továrny, elektrárny, telekomunikační zařízení), které mohl režim zneužít (např. jako nástroje propagandy); řadě útoků předcházela varování, jež měla zabránit civilním obětem (nejznáměji budova Rádia a televize Srbska v centru Bělehradu)
- 10.06.1999 Po podpisu smlouvy o stažení jugoslávských vojsk z Kosova je ukončena operace NATO; RB OSN přijímá rezoluci 1244 o mezinárodní civilní a vojenské přítomnosti v Kosovu

Operaci Allied Force podpořilo všech tehdejších 19 členů Severoatlantické aliance, **13 z nich se jí vojensky účastnilo**: Belgie, Dánsko, Francie, Itálie, Kanada, Německo, Nizozemí, Norsko, Portugalsko, Spojené státy americké, Španělsko, Turecko a Velká Británie.

Reakce české vlády na operaci Allied Force:

Vláda premiéra Miloše Zemana považovala intervenci Severoatlantické aliance za krajní, ale za daných okolností nezbytně nutné řešení krize. Opatrně vyjádřila podporu operaci Allied Force s nadějí, že použití síly donutí Slobodana Miloševiče podepsat návrh mírové dohody z Rambouillet. Členové opozičních stran včetně tehdejšího předsedy poslanecké sněmovny Václava Klause se k intervenci stavěli velmi zdrženlivě. Nejjasnější postoj pro nutnost zásahu zaujal prezident Havel.

Bibliografie a zdroje k tématu:

- » AUBIN, Stephen P. Operation Allied Force: war or 'coercive diplomacy'? *Strategic Review* 1999 **27**(3), 4-12.
- » BELLAMY, Alex J. Reconsidering Rambouillet. *Contemporary Security Policy* 2000 **22**(1), 31-56.
- » BÍLKOVÁ, Veronika: *Odpovědnost za ochranu: nová naděje nebo staré pokrytectví?* Praha: Univerzita Karlova, 2010.
- » BOOTH, Ken. *The Kosovo tragedy: the human rights dimensions*. Portland, OR: Frank Cass, 2001.
- » BYMAN, Daniel L. Kosovo and the great air power debate. *International Security* 2000 **24**(4), 5-38.
- » CAMPBELL, Tom. Kosovo— an unconstitutional war. *Mediterranean Quarterly* 2000 **11**(1), 1-7.
- » CLARK, Wesley K. When force is necessary: NATO's military response to the Kosovo crisis. *NATO Review* 1999 **47**(2), 14-18.
- » DAALDER, Ivo H. and O'HANLON, Michael E. *Winning ugly: NATO's war to save Kosovo*. Washington: Brookings, 2000.
- » EICHLER, Jan. K významu akcí Spojenecká síla a Spojenecký přístav. *Mezinárodní politika* 1999, **23**(11), 26-28.
- » FROMKIN, David. *Kosovo crossing: American ideals meet reality on the Balkan battlefields*. New York: Free Press, 1999.
- » HRADEČNÝ, Pavel. Kosovo – konflikt bez konce? *Dějiny a současnost* 1999, **21**(3), 47-52.
- » IKLÓDY, Gábor. Konflikt v Kosovu - zkušenosti nového člena NATO; přeložil Viktor Faktor. *Střední Evropa* 2000, **16**(102), 34-51.
- » MANDELBAUM, Michael. A perfect failure: NATO's war against Yugoslavia. *Foreign Affairs* 1999, **78**(5), 2-8.
- » MARCUS, Jonathan. Kosovo and after: American primacy in the twenty-first century. *Washington Quarterly* 2000, **23**(1), 79-94.
- » MARTIN, Pierre. *Alliance politics, Kosovo, and NATO's war: Allied Force or forced allies?* New York: Palgrave, 2001.
- » McGWIRE, Michael. Why did we bomb Belgrade? *International Affairs* 2000 **76**(1), 1-23.
- » MERTUS, Julie A. *Kosovo: how myths and truths started a war*. Berkeley, CA: University of California Press, 1999.
- » NAMBIAR, Satish. NATO celebrates its fiftieth anniversary by destroying Yugoslavia. *Mediterranean Quarterly* 1999, **10**(3), 15-24.
- » PETERS, John E. *European contributions to operation Allied Force: implications for transatlantic cooperation*. Santa Monica, CA: RAND Corp., 2001.
- » ROBERTS, Adam. NATO's 'humanitarian war' over Kosovo. *Survival* 1999, **41**(3), 102-123.
- » SOLANA, Javier. NATO's success in Kosovo. *Foreign Affairs* 1999, **78**(6), 114-120.
- » ŠMÍD, Tomáš a VAĎURA, Vladimír. *Etnické konflikty v postkomunistickém prostoru*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007.

Pokud budete mít zájem o další informace k tomuto tématu, neváhejte se obrátit na:
Informační centrum o NATO
Jungmannova 17, 110 00 Praha 1
info@natoaktual.cz
tel.: 221-506-758